

पाठ १२ जीवन मार्ग कक्षा १२ नेपाली अभ्यास

शब्दभण्डार

१. शब्द र अर्थबिच जोडा मिलाउनुहोस् :

मौलिक : कसैको आधार नलिएको, सिर्जनात्मक

बाहुल्य : धेरै हुनाको भाव वा अवस्था

जतन : सुरक्षित

चिनो : चिह्न, निसान

निर्यात : स्वदेशबाट विदेशमा सामान पठाउने काम

वर्चस्व : आफ्नो अधिकार बाहिरको कुरामा गरिने दखल

मूर्त : स्पष्ट आकार भएको

किनिमा : भटमासबाट बनाइएको एक प्रकारको परिकार

मकर नुहाउनु : माघे सङ्क्रान्तिमा नुहाउने काम

हस्तक्षेप : नियन्त्रण, अधिकार

फत्ते : सम्पन्न, पूरा

४. दिइएका शब्दको अर्थ लेख्नुहोस् :

परिकल्पनाकार : पछि सिद्ध हुन सक्ने कुराको पहिले नै मनमा अड्कल वा धारणा गर्न सक्ने व्यक्ति

आना : सोह्र भागको एक भाग

धुर : एक कट्टाको बिसौ भाग जमिनको परिमाण

आत्मनिर्भर : बाँच्नका लागि अरूको भर पर्नु नपर्ने

आयात : विदेशबाट खरिद गरिएको

Follow us on:

एकाधिकार : एकलौटी अधिकार, एकाधिपत्य

कृत्रिम : प्राकृतिक वा स्वाभाविक नभएको

अर्गानिक : जीवसँग सम्बन्धित प्रक्रियाहरू वा जीवित जीवहरू समावेश गर्ने प्रक्रियाद्वारा उत्पादित

जोखिम : शारीरिक, मानसिक हानिनोकसानी हुन सक्ने डरलाग्दो काम

विकल्प : पहिले कुनै कुरा सोचेर फेरि त्यसका विपरीत अर्कै कुरा सोच्ने काम

५. शब्दकोशको सहायताबाट उदाहरणमा दिए भैं तलका शब्दको शब्दवर्ग, शब्दस्रोत र अर्थ लेख्नुहोस् :

शब्द	शब्दवर्ग	शब्दस्रोत	अर्थ
असल	वि. (विशेषण)	अ. (अरबी)	राम्रो, उत्तम
विकास	ना. (नाम)	सं. (संस्कृत)	उन्नति
इष्ट	वि. (विशेषण)	सं (संस्कृत)	इच्छा गरिएको
स्कूल	ना. (नाम)	अङ् (अङ्ग्रेजी)	विद्यालय
किनामा	ना. (नाम)	लि. (लिच्छवीय)	भटमास उसिनेर खरानीमा मुछी धेरै दिनसम्म गुम्याएर राखिएको खाद्य पदार्थ
चिया	ना. (नाम)	चि. (चीनदेशीय)	सेता फूल फुल्ने, एक थरी बाहमासे बुटोका कलिला पातका मुना सुकाएर तयार पारिएको पत्ती

बोध र अभिव्यक्ति

Follow us on:

Puspa Shrestha

puspas.com.np

Puspa Shrestha

१. रिपोर्टाज पाठ पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर भन्नुहोस् :

(क) चोमोलुङ्गा औद्योगिक प्रतिष्ठान कस्तो प्रतिष्ठान हो ?

चोमोलुङ्गा औद्योगिक प्रतिष्ठान नेपालको मौलिक पहिचान भल्काउने र स्थानीय कच्चा सामानको सदुपयोग गर्दै उद्योग स्थापना गरेको प्रतिष्ठान हो ।

(ख) चोमोलुङ्गा औद्योगिक प्रतिष्ठानबाट बिक्री गरिने सामान किन लोकप्रिय भए ?

चोमोलुङ्गा औद्योगिक प्रतिष्ठानबाट बिक्री गरिने सामान नेपालको मौलिकता र पहिचानमा आधारित भएकाले लोकप्रिय भए ।

(ग) छिरिङको पारिवारिक पृष्ठभूमि कस्तो छ ?

छिरिङको परिवारमा छिरिङ, बाबाआमा र भाइबहिनीहरू छन् । थोरै मात्र जग्गा जमिन भएको छिरिङको परिवारमा बुबाले भारी बोक्ने काम र आमाले घरको काम गरेर मुस्किलले जीवन कटेको थियो । त्यसैले आर्थिक दृष्टिकोणले दयनीय छिरिङको न्यून मध्यम वर्गीय पारिवारिक पृष्ठभूमि कमजोर छ ।

(घ) किन छिरिङलाई जग्गा प्लटिङ व्यवसाय ठिक लागेन ?

जग्गा प्लटिङको व्यवसायबाट पैसा कमाइए पनि खेतीयोग्य जमिन मासेर कङ्कटको जङ्गल बनाउने र नेपाली कमाईलाई बर्बाद बनाउने भएकाले छिरिङलाई जग्गा प्लटिङ व्यवसाय ठिक लागेन ।

२. दिइएको रिपोर्टाज अंश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस् :

क) नेपाली मौलिक उत्पादनको बजार कस्तो छ ?

उत्तर : नेपाली मौलिक उत्पादनको बजार अहिले व्यापक रूपमा संसारभर फैलिएको छ । नेपालीहरूले आफ्नो मौलिक पहिचानलाई भुलेका छैनन् । विश्वको जुनसुकै कुनामा पुगे पनि नेपालीले आफ्नो मौलिकता र पहिचानलाई अनुसरण गरेका छन् । उनीहरू उपलब्ध भएसम्म आफ्ना मौलिक वस्तुको उपभोग गर्न रुचाउँछन् ।

Follow us on:

Puspa Shrestha

puspas.com.np

Puspa Shrestha

ख) पाठमा प्रतिस्पर्धी थपिँदैमा आत्तिनु पर्दैन किन भनिएको हो ?

उत्तर : आजको युग भनेको प्रतिस्पर्धाको युग हो । हामीले राम्रा र उपयोगी वस्तुको उत्पादन गर्न सक्थौं भने बजारको समस्या हुँदैन । प्राकृतिक र अर्गानिक वस्तुको उत्पादन गर्न सक्थौं भने हाम्रो उत्पादन संसारभर बिक्रि गर्ने छन् । प्रतिस्पर्धाको युगमा प्रतिस्पर्धीहरू भेटिनै रहन्छन् । त्यसैले प्रतिस्पर्धी थपिँदैमा आत्तिनु पर्दैन भनिएको हो ।

३. किन लेखक चोमोलुङ्गा औद्योगिक प्रतिष्ठानका विषयमा रिपोर्टाज लेख्न अग्रसर भए, लेख्नुहोस् ।

उत्तर : जीवन मार्ग नामक यस रिपोर्टाजमुलक रचनामा चोमोलुङ्गा औद्योगिक प्रतिष्ठान नेपालको मौलिक पहिचान भल्काउने र स्थानीय कच्चा सामानको सदुपयोग गर्दै उद्योग स्थापना गरेको प्रतिष्ठान हो ।

गाउँसहर जताततै चोमोलुङ्गा औद्योगिक प्रतिष्ठानबाट उत्पादित वस्तुको चर्चा भएको छ । देशविदेशमा रहेका नेपालीका घरमा यस औद्योगिक प्रतिष्ठानबाट उत्पादित कुनै न कुनै सामान पुगेकै छ । अधिकांश विदेशीले पनि यस प्रतिष्ठानका सामान नेपालको चिनाका रूपमा लैजान थालेका छन् । नेपालको मौलिकता र पहिचानलाई महत्त्व दिँदै उद्योग स्थापना गरेको यो औद्योगिक प्रतिष्ठानले सबैको मन जित्न सफल भएको छ । यस संगसंगै लेखको घरमा पनि यस औद्योगिक प्रतिष्ठानका सामानले भरिएको छ र चोमोलुङ्गाको ब्रान्डका सामानसँगको घनिष्ठता बढ्दै गएको छ जसले गर्दा चोमोलुङ्गा औद्योगिक प्रतिष्ठानका विषयमा रिपोर्टाज लेख्न अग्रसर भए ।

४. दिइएको रिपोर्टाज अंश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस् :

क) 'देखासिकी गरी खा आरिसे मरी जा ' भन्ने उखानको तात्पर्य के हो ?

उत्तर : अरुको देखासिकी गरेर केही नगर्नु भन्दा गर्नु राम्रो हो तर आरिस गर्नु भनेको आफ्नै नोक्सान गर्नु हो भन्नु नै 'देखासिकी गरी खा आरिसे मरी जा ' भन्ने उखानको तात्पर्य हो ।

Follow us on:

Puspa Shrestha

puspas.com.np

Puspa Shrestha

ख) जति धेरै उत्पादन त्यति धेरै फाइदाको अवस्थामा पुग्रे उपाय के हो ?

उत्तर : हामीले उद्योग कसरी गर्ने भन्ने कुरामा ध्यान दिनुपर्दछ जस्तै गुणस्तरमा सम्भौता गर्नुहुँदैन, स्वस्थ प्रतिस्पर्धा, सहकार्य र आदानप्रदानको संस्कृति बसाउनुपर्छ। यही नै जति धेरै उत्पादन त्यति धेरै फाइदाको अवस्थामा पुग्रे उपाय हो।

५. विभिन्न देशको भ्रमणबाट छिरिङले कस्तो शिक्षा पाए, लेख्नुहोस्।

उत्तर : छिरिङ आमाबुबाको जेठो सन्तान थिए। उनको पारिवारिक अवस्था ज्यादै नाजुक थियो। बुबाले भारी बोक्ने काम गर्नुहुन्थ्यो भने आमा घरको काम गर्नुहुन्थ्यो। बुबाको मृत्युपछिको बुबाको उत्तराधिकारी भएर बुबाको काम उनले सुरु गरेका थिए। एकदिन एक विदेशी पर्यटकले उनीप्रति दया देखाएर दश कक्षासम्म पढ्ने छात्रवृत्ति दिएका थिए। स्नातक सकेपछि जागिर छोडेर उनी विभिन्न देशको भ्रमणमा निस्केका थिए। जापानमा गएर उनले श्रमको महत्त्व बुझेर नेपालमा पनि केही गर्न सकिन्छ भन्ने शिक्षा पाए।

यसरी उनले विभिन्न देशको भ्रमणबाट श्रम र सिपको महत्त्वलाई बुझेका छन्। चाहेपछि आफ्नै देशमा पनि राम्रै कमाई गर्न सकिन्छ भन्ने कुरालाई बुझेका छन्। आफ्नो देशको मौलिकता र पहिचानलाई आत्मसात गरेर अगाडि बढ्नु पर्छ भन्ने शिक्षा पाएका छन्।

६. छिरिङको जीवनी सङ्घर्षबाट के शिक्षा लिन सकिन्छ, आफ्नो विचार लेख्नुहोस्।

उत्तर : छिरिङ यस रिपोर्टाज रचनाका एक महत्त्वपूर्ण पात्र हुन्। उनमा देशभक्ति भल्किन्छ। आमाबुबाको जेठो सन्तानका रूपमा जन्म लिएका छिरिङको जीवन सङ्घर्षले भरिएको छ। सानैमा बुबाको भिरबाट खसेर मृत्यु भएपछि बुबाको उत्तराधिकारी भएर उहाँको जिम्मेवारी समालेका छन्। कामका साथसाथै आफ्नो पढाइलाई पनि आत्मसात गरेका छन्। विभिन्न देशको भ्रमणबाट श्रम र सिपको महत्त्वलाई बुझेर नेपालमा पनि केही गर्न सकिन्छ भन्ने विश्वास उनमा थियो। उनले पैसालाई भन्दा पनि बढी कामलाई महत्त्व दिएका छन्। पैसा मात्र हेरेर हुँदैन मन पनि

Follow us on:

Puspa Shrestha

puspas.com.np

Puspa Shrestha

सन्तुष्ट हुनुपर्छ त्यो कामबाट भन्ने उनको सोच थियो । आफ्नो देशको मौलिकतालाई , पहिचानलाई , स्रोत साधनलाई अनि श्रम र सिपलाई सदुपयोग गरेर अगाडि बढ्नुपर्छ भन्ने उनको सोच थियो र त्यही सोचका साथ उनी चोमोलुङ्गा औद्योगिक प्रतिष्ठान खोलेर खुशी साथ जीवनयापन गरिरहेका छन् ।

अतः हामीले उनको जीवनी सङ्घर्षबाट धेरै ज्ञान आर्जन गर्न सक्छौं । हामीले आफ्नो जीवनमा सफलता प्राप्त गर्न उनको जस्तै सोच र विचारको विकाश गर्नुपर्छ । आफ्नो जिम्मेवारीलाई भुल्नु हुँदैन । आफ्नो देशलाई माया गर्नुपर्छ । आफ्नो देशको मौलिकता , पहिचानलाई भुल्नु हुँदैन । आफ्नै देशमा केही राम्रो काम गरेर विश्वभर आफ्नो देशको नाम कमाउनुपर्छ ।

७. दिइएका उद्धरणको व्याख्या गर्नुहोस् :

क) ” हामीकहाँ नयाँ कुराको परिकल्पना गर्ने , जोखिम मोल्नेभन्दा पनि अरुले गरेको हेरेर त्यसैले अनुसरण गर्ने , अस्वस्थ प्रतिस्पर्धा गर्ने चलन छ ।”

उत्तर : जीवन मार्ग नामक यस रिपोर्टाजमुलक रचना यसै पाठ्यपुस्तकका लेखकद्वारा लेखिएको रचना हो । यस रचनामा छिरिड एक महत्त्वपूर्ण पात्र हुन् । लेखकले चोमोलुङ्गाको औद्योगिक प्रतिष्ठानको बारेमा छिरिडसँग वार्तालाभ गर्ने क्रममा छिरिडलाई प्रश्न सोध्ने क्रममा लेखकले माथिको वाक्यांश निकालेका थिए ।

अहिले युगमा प्राय मानिसहरुको नयाँ कुराको परिकल्पना गर्ने , जोखिम मोल्नेभन्दा पनि अरुले गरेको हेरेर त्यसैको अनुसरण गर्ने अस्वस्थ प्रतिस्पर्धा गर्ने चलन छ । मानिसहरु अरुको देखासिकी गरेर अरुले जे गरेको छ त्यही गर्न अघि सार्छन् । कुनै चोकमा एउटा मम पसल राम्रोसँग चल्यो भने एकैसाथ आठदशओटा मम पसल खुल्छन् । एउटा मासु पसल राम्रो बिक्री भयो भने एकैसाथ पाँचसातओटा मासु पसल खुल्छन् । अरु विषयतिर ध्यान नै दिदैनन् । यो नेपालीहरुको बानी नै हो । आरुको देखासिकी गरेर काम गर्ने । यस्तो चलन युगौदेखि नेपालीहरुमा चल्दै आएको छ ।

अतः हामीले अरुको देखासिकी गर्ने , अरुले जे गर्‍यो त्यहीँ कुरामा अग्रसर हुनुभन्दा नयाँ कुराको परिकल्पना गर्ने , नयाँ विकल्प खोज्ने काम गर्नुपर्छ ।

Follow us on:

Puspa Shrestha

puspas.com.np

Puspa Shrestha

१. दिइएको अनुच्छेद पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस् :

क) ओलम्पिक खेलमा नेपालको प्रवेश कहिले र कहाँबाट भएको हो ?

उत्तर : ओलम्पिक खेलमा नेपालको प्रवेश सन् १९६४ टोकियो ओलम्पिकबाट भएको हो ।

ख) ओलम्पिकमा नेपालको सहभागिता कुन कुन खेलमा हुने गरेको छ ?

उत्तर : ओलम्पिकमा नेपालको सहभागिता एथलेटिक्स , बक्सिङ , भारोत्तोलन , पौडी जस्ता खेलमा हुने गरेको छ ।

ग) सन् १९८० को मास्को ओलम्पिकमा कति जना नेपाली खेलाडीले भाग लिए ?

उत्तर : सन् १९८० को मास्को ओलम्पिकमा १२ जना नेपाली खेलाडीले भाग लिए ।

घ) नेपालले ओलम्पिक खेलमा पाएको सफलता कस्तो छ ?

उत्तर : नेपालले ओलम्पिक खेलमा पाएको सफलता एकदमै उत्साहजनक अनि प्रशंसा योग्य छ ।

THE END

If you liked this note, then please do share it with your friends and please subscribe to our [YouTube Channel](#). Also, like and follow us on our [Facebook Page](#).

Class 12 Notes Collection

Now, it is easier to find notes of all chapters for English and Nepali subjects. Just click on the following button and you will get complete lists of chapters with links to notes. 😊

Follow us on:

Puspa Shrestha

puspas.com.np

Puspa Shrestha

Puspa Shrestha

Best Quality Resource Site for Class 11 And 12 Students
(Based on Updated Curriculum 2077)

Page | 8

English

Nepali

Please email us at pdf-feedback@puspas.com.np if you have any suggestions or feedback.

Follow us on:

Puspa Shrestha

puspas.com.np

Puspa Shrestha